

בס"ד, י"ב תשרי התשפ"ו

זבחים כ' – פסולי לינה, יציאה וטומאה בקידוש ידים ורגלים, וקידוש לתרומת הדשן

שאלות:

1. בנצי כהן קידש את ידיו בלילה, הוא רוצה לחסוך מים ולא לקדש בבוקר זה אפשרי?

האם לינה פוסלת את מי הכיור?

הגמרא חוזרת למחלוקת **רבי ורבי אלעזר ברבי שמעון** מהדף הקודם. **אילפא** שואל: לשיטת **רבי אלעזר ברבי שמעון**, שלינה לא פוסלת את קידוש הידיים והרגליים, האם היא פוסלת את המים שבתוך הכיור (כאשר לא השקיעו את הכיור בבור המיוחד של בני הגולה)?

○ מצד אחד, אם המים מיועדים לקידוש, והקידוש עצמו לא נפסל בלינה, אולי גם המים לא נפסלים. מצד שני, המים התקדשו בכלי שרת (הכיור), ואולי דינם ככל דבר שנתקדש בכלי שרת, הנפסל בלינה – זאת בניגוד לידיים שכבר התנגבו, שהלינה לא חלה עליהן.

○ ניסיון הכרעה:

- **רבי** מביא דיון שהתנהל בפני **רבי אמי בשם אילפא**. שאמר **שאיילפא** פסק שכמו שנחלקו התנאים לגבי הקידוש עצמו, כך נחלקו לגבי המים. אבל **רבי יצחק בר ביסנא** חלק עליו ואמר בשם **רבי אסי שאילפא** הותיר את השאלה ללא הכרעה.
- **ראיה ממשנת בן קטין**: הגמרא מנסה להכריע מהמשנה ביומא על בן קטין שסוברת בעליל שלינה פוסלת במי הכיור, כי בן קטין עשה "מוכני" (מתקן) כדי שמי הכיור לא ייפסלו בלינה (על ידי השקעת הכיור בבור, כך שמימיו יהיו מחוברים למעיין). הגמרא מבררת מי התנא שאמר את הרישא של אותה משנה, המתארת את מיקום שחיטת הפר של הכהן הגדול ביום כיפור, שחייבת להיות באזור ה"צפון".
- **רבי יוסי ברבי יהודה** (הדעה המצמצמת ביותר) סובר שרק השטח שמצפון למזבח עצמו נחשב "צפון".
- **רבי אלעזר ברבי שמעון** מוסיף גם את השטח הצפוני מערבי של העזרה בין האולם למזבח.
- **רבי** (הדעה המרחיבה ביותר) מוסיף גם את השטח המזרחי, באזור דריסת רגלי הכהנים והישראלים.
- הגמרא מנסה להוכיח שהמשנה, המתארת את השחיטה בין האולם למזבח, היא כשיטת **רבי אלעזר ברבי שמעון**, כי אילו הייתה כשיטת **רבי**, היה עדיף להרחיק את השחיטה מהאולם כי זה יותר מכובד. אבל הגמרא דוחה זאת, כי גם לשיטת **רבי אלעזר ברבי שמעון** ניתן היה לשחוט רחוק יותר, בצפון המזבח.
- **מסקנה**: הגמרא מגיעה למסקנה שהסיבה שבחרו לשחוט דווקא בין האולם למזבח היא "משום חולשא דכהן גדול" ביום הכיפורים. מכיוון שכך, אי אפשר לקבוע כמי סוברת המשנה, וממילא לא ניתן להוכיח ממנה האם **רבי אלעזר ברבי שמעון** סובר שלינת המים בכיור פוסלת אותם.

2. יצחק כהן קידש את ידיו ורגליו לפני עלות השחר לעבודת תרומת הדשן. הוא צריך לקדש שוב לעבודת התמיד של שחר?

קידוש ידים ורגלים לתרומת הדשן

רבי יוחנן אומר: "קידש ידיו ורגליו לתרומת הדשן (העבודה הראשונה במקדש, שנעשתה לפני עלות השחר, ובה היו לוקחים מהאיברים המעוכלים על המזבח ושמים בצדו הדרום מזרחי), למחר (אחרי עלות השחר) לא צריך לקדש".

○ הגמרא מקשה, שההלכה הזו לא מסתדרת לשיטות השונות:

- לפי **רבי**, "לינה פוסלת" בעלות השחר, והיה צריך לקדש שוב בבוקר.
- לפי **רבי אלעזר ברבי שמעון**, קידוש אחד מועיל לעשרה ימים, ומדוע הדגיש **רבי יוחנן** דווקא את תרומת הדשן?
- **תירוצי אביי ורבא**:

- **אביי** מתרץ: שההלכה נאמרה בהתאם לשיטת **רבי**. החידוש הוא, שהלינה הפוסלת קידוש מאחר שהמים כבר התנגבו היא גזירה מדרבנן בלבד, וחכמים לא גזרו על הזמן הקצר שבין קריאת הגבר (זמן תרומת הדשן) לעלות השחר, כי זה נראה כאילו הקידוש כבר נעשה ביום.

- **רבא** מתרץ: שההלכה נאמרה בהתאם לשיטת **רבי אלעזר ברבי שמעון**. **רבי יוחנן** הדגיש דווקא את תרומת הדשן, כי היא נחשבת תחילת עבודת היום, ובה הוא מסכים עם **רבי אלעזר ברבי שמעון**. אבל הוא חולק עליו לגבי קידוש שנעשה בסוף היום הקודם (כגון להקטרת חלבים), שלדעת **רבי יוחנן** לא יועיל ליום המחרת.

- **קושיה ממשנת התמיד**: הגמרא מקשה על **רבא** ממשנה במסכת תמיד, המתארת כיצד כהנים, שלכאורה עבדו כל הלילה, **רצו** מהר לקדש את ידיהם ורגליהם מיד לאחר תרומת הדשן כדי לסלק את שאר הדשן מהמזבח. משנה זו מתיישבת עם התירוץ של **אביי** (המעמיד את ההלכה כשיטת **רבי**), אבל קשה על התירוץ של **רבא** (המעמיד את ההלכה כשיטת **רבי אלעזר ברבי שמעון**, שלפיו הם לא צריכים קידוש חדש).

- **הגמרא מתרצת** שהמשנה עוסקת ב"כהני חדתי" – כהנים חדשים שלא עבדו בלילה כלל, ולכן לכל הדעות היו צריכים לקדש את ידיהם לקראת עבודת היום.

3. יצחק כהן קידש את ידיו בבוקר, ובאמצע היום יצא מהעזרה לשוחח עם חבר. האם עליו לקדש שוב כשהוא חוזר?

האם יציאה מהעזרה פוסלת את הקידוש?

הגמרא מעלה שאלה, האם כהן שקידש ידיו ורגליו ויצא מחוץ לעזרה, צריך לקדש שוב כשהוא חוזר – כדרך שנפסלים ביוצא כל הקדשים שנתקדשו בכלי שרת?

○ מצד אחד, יציאה היא הפסקה גדולה יותר מלינה וגורמת להסח הדעת. מצד שני, מכיוון שהוא יכול לחזור מיד, אולי דעתו לא הוסחה.

○ **ניסיונות הוכחה ודחיייתם**: הגמרא בוחנת מספר מקורות בניסיון להכריע בשאלה:

1. ברייתא האומרת "יצאו – הרי הן בקדושתן" **נדחית**, בטענה שהיא עוסקת רק ביציאת הידיים מחוץ לעזרה, ולא ביציאת כל הגוף.

2. ברייתא שממנה ניתן לדייק ש"קידש בפנים ויצא – עבודתו כשירה" **נדחית** גם היא, בטענה שאולי גם שם מדובר רק בהוצאת הידיים מחוץ לעזרה ולא ביציאת כל הגוף.

3. ברייתא שקובעת שיציאה "לשהות" או "לפי שעה" מחייבת קידוש מחדש **נדחית**, בטענה שהיא לא עוסקת ביציאה סתמית, אלא ביציאה לעשיית צרכים (גדולים או קטנים), שבעקבותיה יש חיוב קידוש נפרד.

4. דעתו של **רבי חייא בר יוסף** לגבי פרה אדומה, שאמר שמקדשים ידיים בפנים ויוצאים לעשות את עבודתה, **נדחית** גם היא. **רב פפא** מסביר: "שאני פרה, הואיל וכל מעשיה בחוץ" (בהר המשחה), ולכן אין דיני היציאה מהעזרה פוסלים בה. הקידוש שנדרש בה הוא רק "כעין עבודה" של פנים, אבל דיניה שונים.

בסופו של דבר, השאלה נותרת ללא הכרעה.

4. אבי כהן קידש את ידיו, אבל לאחר מכן נגע בטעות בשרץ. האם עליו לקדש את ידיו מחדש?

האם טומאה פוסלת את הקידוש?

הגמרא שואלת שאלה דומה: האם כהן שקידש ידיו ונטמא, צריך לקדש שוב לאחר שטבל ונטהר?

○ **צדדי הספק:** מצד אחד, טומאה היא הפסקה חמורה יותר מיציאה, כי הכהן נפסל לעבודה ומסיח את דעתו. מצד שני, מכיוון שהוא יכול להיטהר מיד בטבילה, אולי הוא מדקדק שלא להסיח את דעתו מתוקף הקידוש, והוא עדיין מועיל.

○ הגמרא מנסה להוכיח מברייתא שאומרת: "קידש ידיו ורגליו ונטמא, מטבילין ואין צריך לקדש".

• הגמרא דוחה את הראיה, ומסבירה שהברייתא עוסקת במקרה שבו נטמא רק ידיו, אבל השאלה שלנו היא על מקרה שבו נטמא כל גופו.

• **הקושי במקרה של טומאת כל הגוף:** במקרה כזה, הרי הכהן צריך לחכות עד הערב שמש כדי להיטהר, ובזמן ארוך כזה ודאי שהוא יסיח את דעתו! הגמרא **משיבה** שהשאלה עוסקת במקרה שהוא נטמא סמוך לשקיעת החמה, כך שאין לו זמן רב להסיח דעתו.

• **הוכחה מדין פרה אדומה:** הגמרא מנסה להוכיח מדין פרה אדומה.

• במשנה במסכת פרה נאמר שהיו מטמאים בכוונה את הכהן השורף את הפרה (כדי להוציא מלבם של צדוקים שאי אפשר לעשותה בטבולי יום), ולאחר מכן הוא היה טובל ומיד שורף את הפרה. מכאן מוכח שטומאה וטבילה אינן פוסלות את הקידוש שנעשה קודם לכן.

• **הדחייה:** הגמרא דוחה גם את הראיה הזו: "שאני פרה, הואיל וטבול יום לא פסיל בה". כלומר, מכיוון שכל דיני פרה אדומה קלים יותר (ואפילו טבול יום כשר לעשייתה), אין ללמוד ממנה לדיני המקדש החמורים יותר. אם כך, מדוע צריך קידוש כלל בפרה אדומה? כי צריך לעשות "כעין עבודה" של המקדש, גם אם הדינים קלים יותר.